

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Velká přehrada etiopského znovusjednocení
(GERD), jako geopolitický mezník
Afrického rohu**

Bakalářská práce

2023

Jan Kallus

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

**Velká přehrada etiopského znovusjednocení
(GERD), jako geopolitický mezník
Afrického rohu**

Bakalářská práce

Autor práce: Jan Kallus

Studijní program: Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: Mgr. Martin Riegl, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ... 3.5.2023

Jan Kallus

Bibliografický záznam

KALLUS, Jan. *Velká přehrada etiopského znovusjednocení (GERD), jako geopolitický mezník afrického rohu*. Praha, 2023. 40 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Martin Riegl, Ph.D.

Rozsah práce: 57 314 znaků

Abstrakt

Velká přehrada etiopského znovusjednocení (GERD) je jedním z největších hydroenergetických projektů v Africe. Je budována v Etiopii na Modrém Nilu a má posílit ekonomiku země a který má, jako velký národní projekt, pomoci vytvořit společnou celoetiopskou identitu. Tato práce na základě dotazníkového šetření zjišťuje, zda etiopští občané přehradu jako jednotící faktor skutečně vnímají. Současně existence přehrady vytváří napětí se Súdánem a Egyptem, kteří se obávají ohrožení své bezpečnosti kvůli nedostatku vody. Mimo jednotící faktor se tak tato práce zaměřuje na to, zda se Etiopané obávají, že budování přehrady GERD může způsobit konflikt s těmito státy. Výsledky práce potvrzují oba fenomény a nabízejí pohled na to, v jak vnímají Etiopané jednotící efekt přehrady a v čem vidí původ konfliktu se Súdánem a Egyptem.

Abstract

The Grand Ethiopian Renaissance Dam (GERD) is one of the largest hydropower projects in Africa. It is being built in Ethiopia on the Blue Nile to strengthen the country's economy and which, as a major national project, is intended to help create a common pan-Ethiopian identity. Based on a questionnaire survey, this paper investigates whether Ethiopian citizens actually perceive the dam as a unifying factor. At the same time, the existence of the dam creates tensions with Sudan and Egypt, who fear threats to their security due to water shortages. Thus, beyond the unifying factor, this paper focuses on whether Ethiopians fear that the construction of the GERD dam may cause conflict with these states. The results of this thesis confirm both phenomena and offer insights into how Ethiopians perceive the unifying effect of the dam and where they see the origins of conflict with Sudan and Egypt.

Klíčová slova

Etiopie, přehrada, GERD, Nil, Africký roh

Keywords

Ethiopia, dam, GERD, Nile, Horn of Africa

Title/název práce

The Great Ethiopian Renaissance Dam (GERD) as a geopolitical landmark in the Horn of Africa

Velká přehrada etiopského znovusjednocení (GERD), jako geopolitický mezník Afrického rohu

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Martinu Rieglovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a vstřícný přístup při vedení mé práce. Dále bych chtěl poděkovat svým rodičům, bratru a celé své rodině, za podporu a vytvoření těch nejlepších studijních podmínek. Rád bych také poděkoval Hana Mamo za cennou pomoc se sběrem dotazníkových šetření.

Obsah

Úvod.....	8
1. Teoretická část.....	9
1.1. Téma bakalářské práce	9
1.2. Cíle práce	9
1.3. Rešerše literatury	10
1.4. Výzkumné otázky.....	11
1.5. Hypotézy	12
1.1. Metodologie.....	12
1.1.1. Sběr informací z dotazníkového šetření.....	12
1.1.2. Popis dotazníkového šetření.....	14
2. Empirická část	16
2.1. Historický úvod	16
2.1.1. Etiopie v první polovině 20. století	16
2.1.2. Centralizace státu a konec císařství	18
2.1.3. Vláda režimu Derg a válka se Somálskem.....	19
2.1.4. 90. léta a vztahy válka Eritreou	20
2.1.5. Etiopie ve 21. století	21
2.2. Etnický konflikt v Etiopii	22
2.3. Velká přehrada etiopského znovusjednocení	23
2.4. Spor se Súdánem a Egyptem v otázce přehrady GERD.....	24
2.5. Výsledky dotazníkového šetření	25
2.5.1. Jednotící potenciál přehrady GERD.....	25
2.5.2. Spor o přehradu GERD.....	26
2.6. Posouzení platnosti hypotéz a vyhodnocení výzkumných otázek.....	28
Závěr.....	29
Přílohy	31
Použitá literatura.....	39

Úvod

Africký roh je jedna nejdíverzifikovanějších oblastí světa co do různorodosti a množství etnik a skupin obyvatel, kteří na tomto místě s bohatou historií a kulturou žijí. Dominantním státem této oblasti je tradičně Etiopie, země, která se však dlouhodobě potýká s politickými, ekonomickými a etnickými problémy, související s jejím historickým a geopolitickým vývojem. V současné době se Etiopie snaží tyto problémy překonávat a dosáhnout v zemi větší jednoty. Jedním z klíčových mezníků, které hrají v této snaze významnou roli, je stavba Velké přehrady etiopského znovusjednocení (GERD).

Výstavba přehrady GERD je jedním z nejambicióznějších projektů v regionu v historii. Tato přehrada, která je jednou z největších na africkém kontinentě, má být symbolem ekonomického růstu a národní jednoty. Základním cílem GERD je využití vodního potenciálu řeky Nil k výrobě elektřiny, zajištění závlahových systémů a podpory rozvoje zemědělství. Projekt GERD tak představuje strategický krok, který má zlepšit životní podmínky obyvatel Etiopie a přinést ekonomickou prosperitu.

Důvodů, proč jsem se rozhodl psát bakalářskou práci na téma GERD jako geopolitický mezník Afrického rohu, je více. Zaprvé, GERD je jedním z nejvýznamnějších projektů v regionu, který má značný dopad na politickou, ekonomickou a environmentální situaci nejen v Etiopii, ale i v sousedních zemích. Tento projekt představuje přechod od tradičních způsobů využívání vodních zdrojů k modernímu přístupu s využitím obnovitelné energie.

Zadruhé, přestože je GERD považován za symbol národního sjednocení a ekonomického růstu Etiopie, vyvolává otázky ohledně etnického konfliktu v zemi. Etiopie je tradičně rozdělena do etnických skupin, které mají své historické kořeny a často se dostávají do konfliktů kvůli svým různým zájmům a rozdílné historii. GERD má sloužit jako prostředek, který překonává tyto rozdíly.

Nová etiopská přehrada jako národní symbol a symbol ekonomického růstu země, má být významným nástrojem snahy o sjednocení znesvářených etiopských národů.

1. Teoretická část

1.1. Téma bakalářské práce

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na téma Velké přehrady etiopského znovusjednocení (GERD), která je od roku 2011 budována v Etiopii (ke dni dopsání této bakalářské práce dokončena asi z 80 %). Přehrada má do budoucna sloužit nejen jako nástroj lepšího zacházení s vodou v regionu, ale především jako vodní elektrárna s cílenou zamýšlenou kapacitou 5150 MW, (tedy nakonec strážlivější výkon než původně zamýšlených 6450 MW).¹ Objem přehrady, jenž také prošel změnou z původních 14 mld. m³ na 74 mld. m³, již významně převyšuje roční průtok řeky.

Nejenom tento fakt budí nevoli u států ležících dále po proudu, tedy Súdánu a Egyptu, které se obávají ohrožení dodávek vody, ze svého pradávného zdroje – Nilu.² Další kontroverze při budování přehrady vyvolal fakt, že náklady na přehradu (kolem 5 mld. dolarů) vysoce převyšují možnosti rozvojové země, kterou Etiopie bezpochyby je. Obavy přinesla také občanská válka mezi Etiopskou federální vládou podporovanou Eritreou na jedné straně a Tigrajskou lidově osvobozenou frontou (TPLF) na straně druhé. Je tedy jasné, že přehrada, stavěná v době konfliktu a ve válečné oblasti (Tigráj), ovlivňuje vztahy v regionu a má jak pro svůj energetický potenciál, tak pro své dopady na životní prostředí nejlepší předpoklady pro to, skutečně být novým geopolitickým milníkem.

Považuji tedy za přínosné se tématu stavby etiopské přehrady věnovat, neboť její stavba má potenciál významným způsobem ovlivnit vztahy v oblasti Afrického rohu.

I proto jsem se rozhodl, že v rámci pochopení problematiky budování přehrady GERD do této práce zařadím podstatnější historický úvod, neboť se domnívám, že bez dostatečného zasazení do historického kontextu, nemůžeme dobře pochopit všechny politické, národnostní a společenské pnutí a vlivy, které se projevují v různých sporech, které budování GERD provázejí.

1.2. Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je popsat a zhodnotit, jakým způsobem je výstavba GERD vnímána obyvateli Etiopie, a to ve smyslu, zda podle jejich mínění ovlivňuje vnitropolitickou a mezinárodní

¹ Eldardiry H a Hossain F., (2021), „Evaluating the Hydropower Potential of the Grand Ethiopian Renaissance Dam“, *Journal of Renewable and Sustainable Energy* 13, č. 2 (březen 2021): 024501, <https://doi.org/10.1063/5.0028037>.

² Ahmed M. T., (2019), „The Grand Ethiopian Renaissance Dam and the Sustainability of Water Resources: Would Monetary Compensation Warrant Some More Restrictions on Dams?“, *Sustainable Water Resources Management* 5, č. 3 (září 2019): 1327–34, <https://doi.org/10.1007/s40899-019-00307-4>.

situaci Etiopie. V práci akcentuji, podle mého názoru, zásadní momenty, které tento cíl rámuji a utvářejí.

V popředí mého zájmu je působení fenoménu budování přehrady dovnitř Etiopie. Prvním dílčím cílem tak je zodpovězení otázky, zda má, jak už vyplývá z názvu budovaného vodního díla, přehrada GERD doopravdy jednotící potenciál mezi obyvateli Etiopie.

V práci se dále zabývám potenciálním sporem, který se týká samotné výstavby přehrady GERD, mezi Etiopií a ostatními státy nacházejícími se na dolním toku Nilu, tedy se Súdánem a Egyptem. Dalším dílčím cílem této práce je ambice objasnit, zda má budování přehrady GERD ve vnímání obyvatel Etiopie eskalační potenciál ve vztahu se sousedními státy.

K výzkumu těchto cílů přistupuji na základě dostupné odborné literatury, kterou srovnávám s výsledky vlastního dotazníkového šetření, které jsem měl možnost provádět během své stáže na Velvyslanectví České republiky v Addis Abebě, mezi 16. 7. – 18. 9. 2022.

1.3. Rešerše literatury

Autoři zabývající se tématem přehrady GERD, zkoumají potenciální dopady GERD na vodní zdroje, zemědělství a energetiku v Etiopii a zemích dále po proudu Nilu. Přehrada má sice potenciál přinést významné výhody, pokud jde o zvýšenou výrobu elektřiny, lepší zavlažování a hospodaření s vodou,³ ale existují také potenciální negativní dopady, jako je snížení hladiny vody a zvýšení salinity v oblastech po proudu.⁴ Podstatné je dle jejich názoru důraz kladou na pečlivé plánování, přičemž zdůrazňován je především význam společného řízení,⁵ tedy všemi zúčastněnými státy.⁶ Další autoři se v souvislosti s přehradou zabývají udržitelným rozvojem⁷ a energetickým potenciálem přehrady. Eldardiry a Hossein (2021) například vysvětlují, proč je pro nynější předpokládaný výkon přehrady 5150 MW rozumnější než předchozích navrhovaných 6000 a 6450 MW.⁸

³ Handiso B.W., (2018). The Challenges and Opportunities of the Grand Renaissance Dam for Energy , Water , Food, Ecosystem services Nexus in Ethiopia. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1249205/FULLTEXT03.pdf>

⁴ Aziz S. A. et al., (2019) „Assessing the Potential Impacts of the Grand Ethiopian Renaissance Dam on Water Resources and Soil Salinity in the Nile Delta, Egypt", *Sustainability* 11, č. 24 : 7050, <https://doi.org/10.3390/su11247050>.

⁵ Basheer M. et al., (2021)„Collaborative Management of the Grand Ethiopian Renaissance Dam Increases Economic Benefits and Resilience", *Nature Communications* 12, č. 1: 5622, <https://doi.org/10.1038/s41467-021-25877-w>.

⁶ Wheeler K.G. et al., (2016)„Cooperative Filling Approaches for the Grand Ethiopian Renaissance Dam", *Water International* 41, č. 4: 611–34, <https://doi.org/10.1080/02508060.2016.1177698>.

⁷ Handiso, B.W. (2018). The Challenges and Opportunities of the Grand Renaissance Dam for Energy , Water , Food, Ecosystem services Nexus in Ethiopia. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1249205/FULLTEXT03.pdf>

⁸ Eldardiry H a Hossain F., (2021)„Evaluating the Hydropower Potential of the Grand Ethiopian Renaissance

Autoři se také zabývají změnou mocenské dynamiky v regionu⁹ a rolí přehrady v regionálních vztazích.¹⁰ Poukazují také na význam společného postupu, pro zajištění hospodářského růstu v regionu. Pro historický úvod a souvislosti využívám například publikace Harolda G Marcuse: *A History of Ethiopia*¹¹ a Lubora Mojdl: *Stručná historie států: Etiopie*.¹² Šanc a Záhořík ve svém článku zkoumají vnější faktory ovlivňující bezpečnost Etiopie. Egypt i Súdán k nim nepochybně patří, stejně jako sousední Somálsko a Eritrea.¹³

Celkově lze říct, že literatura o přehradě GERD poukazuje na složité a vzájemně provázané problémy spojené s výstavbou a řízením rozsáhlých hydroenergetických projektů, jakým je GERD. Zdůrazňují potřebu pečlivého plánování a řízení, které zajistí, že přínosy přehrady budou maximalizovány a zároveň budou minimalizovány nebo kompenzovány případné negativní dopady na životní prostředí a zemědělství níže po proudu.¹⁴ Nejdůležitějšími jsou účinná komunikace a spolupráce mezi všemi zúčastněnými stranami.

1.4. Výzkumné otázky

Z hlediska těchto cílů je předmětem výzkumných otázek této práce snaha zjistit, zda Etiopané nalézají v přehradě potenciál sjednotit etiopská etnika, rozdělená a znesvářená mnohými pokusy o sjednocení pod společnou kulturou či snahami o rozdělení státu na základě etnik. Dále je předmětem těchto výzkumných otázek, zda se Etiopané, kvůli budování přehrady GERD na etiopsko-súdánské hranici, obávají sporu či konfliktu se Súdánem a Egyptem.

Dam".

⁹ Yihdego Z., Rieu-Clarke A., a Cascão A. E., (2016), „How Has the Grand Ethiopian Renaissance Dam Changed the Legal, Political, Economic and Scientific Dynamics in the Nile Basin?“, *Water International* 41, č. 4: 503–11, <https://doi.org/10.1080/02508060.2016.1209008>.

¹⁰ Bayeh E., (2014), „The Role of Ethiopia’s Hydro Dam Constructions in Boosting The Horn of Africa Regional Relations“ 1, č. 11 (2014): 10.

¹¹ Marcus H G., (1994), *A History of Ethiopia*. Berkeley: University of California Press., <http://ark.cdlib.org/ark:/13030/ft109nb00g/r>.

¹² Mojdl, L., (2005), *Etiopie Stručná historie států*. Praha: Libri ISBN 80-7277-221-X. str. 10-14

¹³ Záhořík J. a Šanc D., (2016), „Ethiopia: The Impact of External Factors on the Security of the Country“, *Obrana a strategie (Defence and Strategy)* 16, č. 1 : 095–108, <https://doi.org/10.3849/1802-7199.16.2016.1.095-108>.

¹⁴ Ahmed M. T., (2019) „The Grand Ethiopian Renaissance Dam and the Sustainability of Water Resources: Would Monetary Compensation Warrant Some More Restrictions on Dams?“

Hlavními výzkumnými otázkami mé bakalářské práce tedy jsou:

1. Vnímá současná etiopská veřejnost přehradu GERD jako jednotící prvek směrem dovnitř Etiopického státu? Jakým způsobem obyvatelé Etiopie vnímají budování přehrady GERD vzhledem k potenciálnímu konfliktu mezi Etiopií na straně jedné a Súdánem a Egyptem na straně druhé?
2. Jakým způsobem obyvatelé Etiopie vnímají budování přehrady GERD vzhledem k potenciálnímu konfliktu Etiopie se Súdánem a Egyptem?

Zodpovězení těchto výzkumných otázek představuje naplnění výše popsaných cílů práce.

1.5. Hypotézy

Vzhledem k hluboce zakořeněnému etnickému konfliktu mezi jednotlivými národy a etniky tvořícími obyvatelstvo Etiopie si Etiopická centrální vláda od výstavby přehrady slibuje narovnání vztahů mezi jednotlivými etniky, které vyplývají z historického vývoje, a hlavně v důsledku nástupu režimu DERG v roce 1993, který přetvořil zcela nelogicky mapu Etiopie, bez ohledu na historická teritoria.

Vzhledem k první výzkumné otázce a s přihlédnutím k politickému systému v Etiopii, který drží tradičně pevně v rukou centrální vláda, která kontroluje veškerá média v zemi a ostatní komunikační kanály, lze stanovit hypotézu:

1. Občané Etiopie si myslí, že Velká přehrada etiopského znovusjednocení, budovaná jako národní projekt, má potenciál sjednotit etiopské národy a etnika.

Na základě dostupných informací a v souladu s druhou výzkumnou otázkou lze v případě sporu Etiopie – Súdán/Egypt stanovit následující hypotézu:

2. Občané Etiopie se v důsledku stavby Velké přehrady etiopského znovusjednocení obávají potenciálního konfliktu se Súdánskou republikou a Egyptskou arabskou republikou.

1.1. Metodologie

1.1.1. Sběr informací z dotazníkového šetření

Pro získání relevantních údajů ke zjištění pohledu Etiopanů na problematiku přehrady GERD, jsem zvolil dotazníkové šetření, které jsem prováděl po dobu své stáže v Etiopii mezi 16. 7. a 18. 9. 2023. K tomuto kvantitativnímu výzkumu jsem se rozhodl, neboť se mi jevil jako nejvhodnější ke sběru

relevantních informací, v tomto případě názorů a postojů občanů Etiopie. Za účelem získání použitelných výsledků a s ohledem na omezený čas, jsem zvolil formu deskriptivního šetření (Descriptive survey), konkrétními formami „face to face survey“ a „survey via the internet.“¹⁵

Vzhledem k tomu, že jsem pracoval na Velvyslanectví ČR v Addis Abebě, chtěl jsem využít (za spolupráce českého diplomatického zastoupení) možnosti získat kontakty na místní obyvatele a organizace, které by mi pomohly pomoci šířit mnou vytvořený dotazník mezi další potenciální respondenty. Tento způsob se však v praxi neukázal, jako příliš vhodný, vzhledem k malému počtu místních obyvatel, kteří docházejí přímo do prostor ambasády (což příkládám mimo jiné období dešťů, které probíhalo za dobu mého pobytu).

Za spolupráce místních spolupracovníků ambasády ČR jsem oslovil řadu dobrovolníků, kteří mi pomáhali fyzicky dotazníky roznášet. Sběr dat probíhal ve všední dny, v časech provozních hodin zastupitelského úřadu, tedy od 8:00 - 16:30 a to ve dnech 1. – 19. 8. 2022. V tomto čase obcházeli mnou oslovení dobrovolníci ulice v blízkosti zastupitelského úřadu, tedy převážně Sudan st., Yohanis st., Ras Desta Damtew st. (zde sběr probíhal převážně u kostela adventistů sedmého dne, který se na ulici nachází), dále Taitu st., a několik dalších. Dotazníky byly vždy rozdávány pouze dospělým mužům a ženám, kteří se na ulicích v tomto čase pohybovali, ve věku přibližně od 20–60 let. Dotazníky byly dále rozdávány před Addis Ababa University School of Commerce, kde byly oslovováni převážně místní studenti. Jedna má místní spolupracovnice rozdávala dotazníky i v prostorách autobusového nádraží Merkato.

Toto šetření mělo za cíl sesbírat co nejvíce různorodých názorů, které by mi pomohly lépe porozumět tomu, jak Etiopané vnímají témata spojené s přehradou GERD, kterými se zabývám v této práci. Brzy po začátku sběru dat se ukázalo, že dotazníkové šetření naráží na problém buď naprosté neznalosti angličtiny, nebo neznalosti angličtiny na takové úrovni, která by respondentům umožnila dotazník pochopit. Proto jsem se rozhodl, že dotazník nechám za pomoci místních spolupracovníků ambasády přeložit do amharštiny, což je hlavní úřední jazyk Etiopie.

Toto rozhodnutí mi umožnilo dosáhnout většího počtu respondentů a získat více informací názorech veřejnosti. Dalším problémem, se kterým jsem se potýkal, byl omezený přístup k internetu v Etiopii, protože posléze jsem se rozhodl kromě vytištěných dotazníků¹⁶ využít i elektronického formuláře. Distribuce probíhala i nadále ve fyzické formě, přičemž návratnost takových dotazníků činila 67 % (celkem bylo vytištěno 100 dotazníků). Podíl fyzických dotazníků na celkovém počtu

¹⁵ Gürbüz, S., (2017). Survey as a Quantitative Research Method. https://www.researchgate.net/profile/Salih-Guerbuez/publication/321874371_Survey_as_a_Quantitative_Research_Method/links/5b1533890f7e9b4981099e38/Survey-as-a-Quantitative-Research-Method.pdf, str. 144-146

¹⁶ Dotazníkové šetření: Viz. Příloha I

všech sesbíraných činí 37 %. Zbylé odpovědi byly zaslány online, kdy většinu vyplnění prováděly mí místní spolupracovníci, kteří zanašeli odpovědi respondentů rovnou do online verze dotazníku.

Dále jsem také rozmístil na některých místech v Addis Abebě QR kód s odkazem na online vyplnění dotazníku, to v anglické jazykové verzi, protože jsem vycházel z předpokladu, že lidé vlastníci chytrý mobilní telefon v Etiopii, budou spíše schopni vyplnit dotazník v angličtině.¹⁷

Všechny odpovědi z dotazníků ve fyzické podobě byly následně přepsány do online verze, pro sloučení všech dat. Amharské verze dotazníků jsem si nechal přeložit místními pracovníky velvyslanectví. Nutno podotknout, že místní síly – občané Etiopie, byli daleko úspěšnější v oslovování respondentů než já. Domnívám se, že tomu tak bylo především pro znalost místního jazyka a možná také z důvodu větší důvěry ke spoluobčanovi než k cizinci. K dispozici mám 177 individuálních odpovědí respondentů, 163 z toho jsou občané Etiopie, zbylých 14 je sesbíráno od zahraničních respondentů (z České republiky, Velké Británie, Švýcarska, Eritrei, Nigérie, Tanzánie, Súdánu, USA a Jamaiky) pracujících toho času v Addis Abebě. Pro potřeby své práce budu pracovat se 163 odpověďmi etiopských občanů. Pro relevantnost vzorku jsem cílil alespoň na 100 respondentů, celkový počet získaných odpovědí považuji za solidní. Jsem si nicméně vědom faktu, že vzhledem k počtu obyvatel Etiopie, regionálním rozdílům, a i vzhledem ke standardnímu provádění obdobných dotazníků v rámci sociologické vědy, nemusí mít získané výsledky absolutní platnost. Považuji je přesto za relevantní vzhled do myšlení obyvatel Etiopie a domnívám se, že mohou sloužit k zodpovězení položených výzkumných otázek a stanovených hypotéz této bakalářské práce.

1.1.2. Popis dotazníkového šetření

Dotazník sestával z 9 otázek.¹⁸ Pro účely této práce jsem zvolil formu polostrukturovaného dotazníkového šetření, sestávajícího jak z uzavřených, tak otevřených otázek. Pro odpověď na výzkumné otázky, však využívám pouze odpovědi na standardizované otázky. Odpovědi na otevřené otázky, pak dotvářejí a dovysvětlují možné důvody pro konkrétní rozhodnutí. Sběr dat probíhal za využití tazatelů, kteří otázky z dotazníku kladli přímo respondentům a odpovědi následně zadávali do online verze dotazníku, jak je již popsáno výše.

V úvodu v dotazníku respondenti vyplňovali své jméno, příjmení ale hlavně národnost. Pro výsledné zpracování tyto informace (mimo národnost) nejsou více podstatné, měly sloužit pouze jako záruka originality jednotlivých odpovědí. Ze stejného důvodu se další dvě otázky týkají zaměstnání či studia respondentů, kdy respondenti odpovídali, zda a kde jsou zaměstnání, nebo

¹⁷ z vlastní zkušenosti z Etiopie

¹⁸ Viz. Příloha 1

zdali studují. Další otázka se pak doptává na pozici (v zaměstnání) nebo úroveň studia (bakalářské, magisterské, ...). Zde je ovšem již prostor pro sledování toho, jak na konkrétní otázky odpovídají Etiopani v určitých zaměstnáních, či jak odpovídají studenti, nepracující apod.

Další otázky jsou přímo spojeny s budováním přehrady GERD. Nejprve se respondentů ptám na to, odkud se o budování přehrady dozvěděli – na výběr měli možnosti – internet, noviny, TV, rádio, od rodinného příslušníka či zde byla ponechána možnost pro vlastní odpověď, pokud nestačil mnou předepsaný výběr. Pátá otázka už zjišťuje, jak si Etiopané myslí, že může přehrada pomoci Etiopii – levná elektřina pro Etiopské občany, možnost prodávat elektřinu za hranice Etiopie, posílení pozice vůči Súdánu a Egyptu nebo lepší zacházení a dostupnost vody (hlavně v obdobích sucha. Respondenti měli možnost vybrat 2 pro ně nejrelevantnější odpovědi.

Šestá otázka se týká participace na budování přehrady. Zde měli respondenti možnost odpovídat, zda finančně přispěli na budování přehrady, neboť Etiopská vláda měla zaplatit 70 % projektu díky příspěvkům od dárců a z prodeje reklamních předmětů, zbytek projektu z velké části financovala Čínská lidová republika.¹⁹ V šesté otázce mohli respondenti odpovědět, jak se na škále velmi znepokojeni až velmi spokojeni cítí ohledně faktu, že Etiopie již prodává elektřinu ostatním státům, ale zatím GERD negeneruje energii přímo pro Etiopii.

Z posledních dvou otázek, a také hlavních otázek celého dotazníku, se první ptá respondentů, zda vidí v přehradě GERD zdroj konfliktu se Súdánem a Egyptem, a jak tedy vnímají geopolitický význam stavby. Respondenti mohli odpovědět buďto pouze kladně či záporně, nebo mohli navíc popsat důvod své odpovědi. Druhá otázka se pak týká toho, zda si respondenti myslí, že má přehrada potenciál sjednotit etiopské národy. Opět byla možnost výběru, jak široce odpovídat jako v případě předchozí otázky. Je velmi přínosné, že možnost otevřené otázky využila v obou případech bezmála polovina respondentů.

¹⁹ Zein, M. E. (2016). „Building the Grand Ethiopian Renaissance Dam (GERD), – The Optimum Solution or Means of Dilution?“ https://cleanenergy4africa.org/wp-content/uploads/2019/10/paper_gerd_musadag-el-zein.pdf

2. Empirická část

2.1. Historický úvod

2.1.1. Etiopie v první polovině 20. století

Vldánoucím císařem v 1. pol. 20. století byl Menelik II., za jehož vlády došlo k významné konsolidaci státu. K opravdovému přerodu starobylé Etiopie v moderní stát došlo až za císaře Haile Selassie I. Období první pol. 20. stol. byla typické amharizací státu skrze systém vzdělávání, státní byrokracie, armády, policie a působení bezpečnostních služeb. Přestal existovat rozdíl mezi amharským a etiopským, neboť amharské národní rysy se staly synonymem celoetiopských rysů. Projekt budování národa však k vytvoření pospolitého národa nevedl, pouze vytvořil amharizované neamharské jedince, kteří byli opovrhováni pro svůj odlišný původ.²⁰

Za vlády Haile Selassie I. však přesto nastalo období další konsolidace státu. Země byla i přes snahy Velké Británie²¹ již roku 1923 přijata do Společnosti národů. Byla přijata první etiopská ústava (navenek omezovala císařskou moc, ale ve skutečnosti byla obratným manévrem pro její získání), byl ustaven parlament a císař plánoval také vytvoření stálé armády. K tomu bohužel již nedošlo kvůli agresí fašistické Itálie.²²

Záminkou pro střety byly údajně špatně vytyčené hranice.²³ V listopadu 1934 došlo k prvnímu střetu mezi oddílem etiopské armády a posádkou 250 italských vojáků. Embargo na dovoz zbraní pro obě země bylo vyhlášeno jako jediná reakce Společnosti národů. Smlouva mezi Francií a Etiopií v lednu 1935 dala Itálii volnou ruku v Etiopii výměnou za její nezáměr o Tunisko. Italové se připravovali na válku, zatímco Etiopie neměla dostatek vojáků, peněz ani zbraní. Rozdíl ve vybavení a chybějící infrastruktura však naprosto dominovaly celému boji.²⁴ Po rozhodujícím střetu v březnu 1936 byli Etiopané poraženi a císař byl nucen uprchnout do Džibuti. Italská vojska poté obsadila Addis Abebu a italský král Viktor Emanuel II. se prohlásil etiopským císařem.²⁵

Zatímco Itálie v Etiopii reorganizovala svá panství, přičemž v zemi probíhala urputná partyzánská válka, císař Haile Selassie se snažil ovlivnit mínění mezinárodních aktérů. 30. června 1936 přednesl svůj slavný projev před Shromážděním Společnosti národů, ve kterém žádal

²⁰ Ali, Mohammed Hassen, Hameso, Seyoum (2008) 'Ethiopia' in Herb, G. H. and Kaplan, D. H. (eds), Nations and Nationalism: A Global Historical Overview, Vol. 2, 1880-1945. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. pp.736-746.

²¹ Velká Británie se snažila Etiopii dostat pod svou svrchovanost

²² Mojdl, L., (2005), Etiopie. str. 55-56

²³ *Italskými koloniemi byly tehdy Eritrea a Somálsko, sporná byla také hranice s britskou částí Somálska*

²⁴ Marcus H G., (1994), A History of Ethiopia. Berkeley

²⁵ Mojdl, L., (2005), Etiopie *Stručná historie států*. Praha: Libri ISBN 80-7277-221-X . str. 57-60

mezinárodní společenství o pomoc a podporu proti fašistické Itálii. Přesto však Francie i Velká Británie italskou agresi uznaly a také Společnost národů poté odvolala veškeré protiitalské sankce. Spojené státy americké a Sovětský svaz však italskou anexi odsoudily jako zjevné bezprávní vůči nezávislé zemi a členovi Společnosti národů. Postoj ostatních velmocí změnil až vstup Velké Británie do války s Německem a jeho spojencem Itálií. Britové se nyní snažili využít etiopské bojovníky a následnou podporou císaře se nejspíše snažili zastřít své plány nad vznikem protektorátu nad Etiopií.²⁶ Nárok císaře na trůn uznala Velká Británie oficiálně až v roce 1941.²⁷

Období do konce války se vyznačovalo britskou snahou o získání co největšího podílu na chodu státu. Po porážce Italů začali prosazovat svou vojenskou přítomnost v Etiopii. Přejícné uspořádání dohodnuté v roce 1942 bylo nahrazeno novou smlouvou, obsahující také vojenský aspekt. Britové se zavázali reorganizovat etiopskou armádu a policii. Reformy musely být uplatňovány pomalu, aby se zamezilo odporu aristokracie, která si stále zachovávala určitou moc. Císař Haile Sellasie se snažil omezit zahraniční vliv a vyhýbal se britské kontrole etiopských financí a cel. Obrátil se na Spojené státy s žádostí o podporu a ty zasáhly, aby pomohly Etiopii získat nezávislost na Británii. Etiopie využila vztahů s USA k vyjednání výhodnější smlouvy s Velkou Británií. Zvláštní vztahy byly nakonec zrušeny v roce 1955 s odchodem posledních britských vojáků.²⁸

Etiopie se také snažila o integraci Eritreje, ovšem do toho zasáhly světové mocnosti. Velká Británie preferovala rozdělení Eritreje mezi Súdán a Etiopii, USA byly pro zavedení úplné unie, SSSR podporoval mezinárodní poručnictví a Francie dokonce italské poručnictví.²⁹ Návrh byl postoupen Valnému shromáždění OSN, které vyslalo komisi ve složení – Jihoafrická republika, Barma, Guatemala, Pákistán a Norsko, která však také předložila rozdělenou zprávu (JAR a Barma pro federaci, Pákistán a Guatemala pro poručnictví a Norsko pro unii).³⁰

Londýnský návrh reflektoval strategické dominantní postavení Spojeného království v regionu, a to hlavně v oblasti Středoziemního a Rudého moře. Bylo v zájmu strategického záměru předejít sovětskému vlivu v regionu. Tento cíl byl větší prioritou než potenciální právo na sebeurčení Eritreje, které bylo podřízeno. Nicméně tento postup byl v rozporu s politikou Paříže, která podporovala politické zájmy Itálie v jejích bývalých teritoriích. To bylo především kvůli obavám z

²⁶ Mojdl, L., (2005), *Etiopie Stručná historie států* str. 61

²⁷ Tamtéž str. 60-61

²⁸ Tamtéž str. 63

²⁹ Hepner, T. R. (2012). Review of *Eritrea (Africa in Focus Series)*, by M. Tesfagiorgis G., *Northeast African Studies*, 12(1), 328–330. <http://www.jstor.org/stable/41960572>

³⁰ Bereketeab, R. (Ed.). (2014). *Self-Determination and Secession in Africa: The Post-Colonial State* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315762906>

rozvratu v italských koloniích. Toto by vedlo k národnímu probuzení a požadavkům na nezávislost ve francouzských koloniálních oblastech Afriky.³¹

Eritrejskou nezávislost podpořily SSSR a Československo, ale proti byly USA a Velká Británie, které se, jako ostatně celý západ obávaly nezávislosti státu s převážně muslimskou orientací. Západ se obával vytvoření nezávislé arabské bašty ve strategicky důležitém regionu, což by umožnilo šíření arabského vlivu dále do Afriky, což bylo dlouholetým cílem Egypta. Byly by tak ohroženy strategické zájmy USA a mladého státu Izraele v regionu. Kompromisem mezi principem sebeurčení a strategickými zájmy USA (a národními zájmy dalších spojeneckých zemí) bylo řešení založené na federalizaci státu zavedené v roce 1952.³²

2.1.2. Centralizace státu a konec císařství

Po odchodu Britů se císař snažil vytvořit silně centralizovaný a autoritářský stát, s hlavní autoritou panovníka. K tomu mu mělo pomoci založení stálé armády, podléhající přímo císaři. Armády byly do té doby podřízeny regionálním vládcům, kteří měli být tímto krokem oslabeni, protože často vystupovali proti císaři a podbíjeli tím stabilitu země. V roce 1955 císař vyhlásil novou ústavu, mezi jejíž hlavní body patřila změna daňového systému (dále oslabující feudální systém), reforma státní správy ve smyslu významného omezení pravomocí provincií, změna vládního systému a podřízení církve panovníka. Současně byla však zvýšena moc parlamentu, který mohl nyní zvrátit veto panovníka 2/3 poslanců obou komor. Ústava také obsahovala ustanovení o osobní svobodě, shromažďování a projevu, avšak tyto naprosto neodpovídaly realitě. Na počátku 60. let došlo během návštěvy Haile Sellasieho v Brazílii k pokusu o převrat, vedený jeho nejbližšími spolupracovníky, příslušníky osobní gardy, nejvyšších armádních kruhů a policie. Císař ukončil svou zahraniční návštěvu a podařilo se mu pučisty porazit, načež následovaly čistky v nejvyšších etiopských politických a armádních kruzích. Napjatá situace trvala po zbytek 60. let a na počátku let 70. již represivní režim politickou krizi nedokázal zvládnout. 12. ledna 1974 začalo vzpourou 4. vojenské brigády v Negele (na jihu dnešní Etiopie) ozbrojené povstání. Postupně se k povstání přidávaly další složky armády i další skupiny občanů. Velení vzbouřených vojenských složek ustavila Koordinační výbor ozbrojených sil, policie a domobrany. Zprvu nepožadoval svržení císaře, pouze požadoval jeho souhlas prováděním nových reformních opatření. 22. července 1974 byl jmenována nová vláda, byla zrušena císařská rada, císařský soud a pod nové ministerstvo národní obrany byl začleněn císařský štáb. 12. září 1974 nakonec došlo k sesazení 84letého císaře, rozpuštění

³¹ Yohannes, O. (1991). *Eritrea: A pawn in world politics*. Gainesville : University of Florida Press : University Presses of Florida 64 - 65

³² ³² Yohannes, O. (1991). *Eritrea: A pawn in world politics*, Heraclides, A. (1991). *The Self-determination of Minorities in International Politics* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203043639>

parlamentu, odvolání vlády a výbor přejmenovaný na Prozatímní vojenskou správní radu (derg = rada) převzala veškerou moc v zemi. Po vnitřních bojích o moc mezi jednotlivými frakcemi se do čela Dergu dostal Mengistu Haile Mariam, který svou moc nakonec upevnil a stal se diktátorem v nově levicově orientované zemi.³³

2.1.3. Vláda režimu Derg a válka se Somálskem

Etiopská revoluce byla způsobena řadou faktorů, které vedly k dalšímu rozdělení společnosti. Vznik nových společenství a společenské konflikty v roce 1974 vedly ke sporům mezi vesnickými komunitami a vládními úředníky, etnickými skupinami a etnickou dominancí, náboženskými skupinami a periferií a centrem. Po socialistické revoluci v roce 1974 a invazi Somálska v roce 1977 se Etiopie ve velké míře spoléhala na vojenskou pomoc Sovětského svazu, aby porazila somálská vojska a čelila postupu eritrejské armády proti své armádě. Tato podpora hrála v těchto konfliktech pro Etiopii klíčovou roli. Až do konce 80. let 20. století právě Sovětský svaz pomáhal Mengistovu režimu přežít vnitřní i vnější obtíže.

V roce 1977 Somálsko napadlo Etiopii ve snaze anektovat region Ogaden³⁴ a dosáhnout svého cíle vytvořit Velké Somálsko. Pro Etiopany, kteří se nacházeli uprostřed transformace, by vojenská porážka mohla znamenat ztrátu třetiny území, což by mohlo ve výsledku způsobit i pád stále se rodící vlády a porážku etiopské revoluce. Etiopie se však dokázala ubránit a agresora porazit díky zásahu socialistických zemí.³⁵

Etiopské letectvo uskutečnilo mezi červencem 1977 a červnem 1978 více než 2 800 letů, při nichž zničilo mnoho somálských letadel uvnitř i vně somálských hranic. Útočníci podcenili sílu etiopského vlastenectví a popularitu revoluční armády. Domobrana bojovala překvapivě houževnatě a její statečnost a odhodlání udivovaly jak Somálce, tak jejich vlastní vůdce. Etiopské vítězství bylo zásluhou lidové mobilizace pod vedením Národní revoluční rady (NROC), která inspirovala občanské vlastenectví při obraně územní celistvosti a suverenity. WSLF (Západní somálská osvobozená fronta) a SALF (Abo-somálská osvobozená fronta, byly poraženy v rozsáhlé protipovstalecké kampani v letech 1980-81, ačkoli partyzánský boj v malém měřítku pokračoval až do poloviny 80. let.³⁶

V letech 1978-1987 obdržela etiopská vláda vojenskou pomoc v celkové výši sedmi miliard dolarů (především ze Sovětského svazu) a disponovala největší a nejlépe vybavenou armádou v

³³ Mojdl, L., (2005), *Etiopie Stručná historie států*. Praha: Libri ISBN 80-7277-221-X. str. 63-73

³⁴ Dnes Somali Region na jihu Etiopie

³⁵ Tareke G., (2000), „The Ethiopia-Somalia War of 1977 Revisited“, *The International Journal of African Historical Studies* 33, č. 3: 635, <https://doi.org/10.2307/3097438>. str. 635-636

³⁶ Tareke G., (2000), „The Ethiopia-Somalia War of 1977 Revisited“. str. 661-664

subsaharské Africe s přibližně 300 000 vojáky. Konec studené války a aktivita ozbrojených front proti režimu Derg vedly nakonec k jeho pádu.³⁷

2.1.4. 90. léta a vztahy válka Eritreou

Pád Dergu byl způsoben různými faktory, včetně domácích, hospodářských a mezinárodních vlivů. Po skončení studené války prošla Afrika vlnou demokratizačních hnutí, včetně Etiopie. Poslední dny vlády Dergu ukázaly, že není schopen účinně reagovat na koordinované úsilí osvobozeneckých front, zejména v Tigraji a Eritreji. Nejvýznamnějšími byly Eritrejská lidově osvobozenecká fronta (EPLF), která bojovala za Eritrejce a Tigrajská lidově osvobozenecká fronta (TPLF) za Tigrajce, TPLF uznala, že je třeba zbavit se etnické nálepky a vytvořit celoetiopskou stranu, což vedlo v roce 1989 k vytvoření Etiopské lidové revoluční demokratické fronty (EPRDF), v níž dominovala TPLF s podporou menších stran. Zpočátku byla Etiopie považována za slibnou zemi s demokratickým potenciálem v Africkém rohu, ale dominance EPRDF a nerovný přístup k občanským právům toto vnímání utlumil. V 90. letech 20. století došlo k vzestupu nacionalistických hnutí a politizaci etnické příslušnosti. Zásadním momentem nového režimu bylo zavedení etnického federalismu,³⁸ zavedenými po ratifikaci ústavy v roce 1994.³⁹ Etnické rozdělení Etiopanů tak bylo institucionalizováno a Etiopané si začali opět více všimnout svých etnických rozdílů. Nutno říct, že v tom byli masivně podporováni vládou. Do roku 1995 by nejspíše většina občanů Etiopie na otázku národnosti odpověděla: Etiopan. Dnes by nejspíše každý odpověděl etnikem. Rostoucí napětí nebylo pro novou vládu ničím jiným než nástrojem k udržení moci. Vláda využívala i drobné historické etnické spory malého rozsahu, aby podnítila nepřátelství mezi etniky v duchu okřídleného rčení: „Rozděl a panuj!“⁴⁰

Jedním z důsledků pádu režimu Derg bylo také vyhlášení nezávislosti Eritreje v roce 1993, kdy EPLF ovládla většinu Eritrejského území a pro nezávislost v referendu hlasovalo 99,83%.⁴¹ Eritrejská občanská válka trvala prakticky 30 let, již od roku 1961. Jednalo se o první úspěšný projev separatismu po koloniální éře v Africe. Protože TPLF a EPLF spolupracovaly na svržení

³⁷ Záhořík J. a Šanc D., (2016), „Ethiopia: The Impact of External Factors on the Security of the Country“, *Obrana a strategie (Defence and Strategy)* 16, č. 1 : 095–108, <https://doi.org/10.3849/1802-7199.16.2016.1.095-108>.

³⁸ „Country of Origin Information Report Ethiopia.

<https://www.government.nl/documents/directives/2021/02/04/general-country-of-origin-information-report-ethiopia-february-2021>.str. 9-10

³⁹ Podle článku 47 odst. 1 ústavy EPRDF se členské státy Etiopské federativní demokratické republiky dělí na devět regionálních států. Jsou to Tigraj, Afar, Amhara, Oromija, Somálsko, Benishangul-Gumuz, Region jižních národů, národností a národů (SNNPR), Gambella a Harar. Kromě toho jsou městské státy Addis Abeba a Dire Dawa federálními městy. https://www.constituteproject.org/constitution/Ethiopia_1994.pdf

⁴⁰ Taye B. A. (2018). Ethnic Cleansing in Ethiopia. *Journal of Peace Research*. 50. 77-104.

⁴¹ African Election Database: Eleccions in Eritrea, 23-25 April 1993 Independence Referendum, <https://africanelections.tripod.com/er.html>

Dergu, projevovala etiopská vláda nezávislosti Eritreje sympatie. Zprvu se zdálo, že by ve vztazích obou zemí mohl panovat příznivý vývoj. Vůdci obou států byli bratřenci. TPLF a EPLF měly neformální komunikační spojení, ale nikdy se nestaly oficiálními institucionálními spoji.⁴² Brzy se tak začaly projevovat spory o přesné vytyčení hranic, přístup k eritrejským přístavům, a také spory spojené s náboženstvím a etnikem.⁴³

V roce 1998 dlouholeté napětí propuklo v otevřenou válku. Mezinárodní společenství rychle na konflikt reagovalo, avšak navržený rámec řešení nedokázal boje zastavit, protože jej přijala pouze Etiopie. Tým pod vedením USA vyjednal moratorium na letecké údery, které omezilo ničení v pohraniční oblasti a zachránilo tisíce životů. Na konci roku 1998 jmenovaly USA zvláštního vyslance pro tuto oblast, který ve spolupráci s Organizací africké jednoty (OAJ) vypracoval rámcovou dohodu a způsoby jejího provádění. Etiopie je přijala, ale Eritrea ne, což vedlo v únoru 1999 k opětovným těžkým bojům podél hranice. Obě strany nakonec v srpnu 1999 přijaly rámcovou dohodu a prováděcí pravidla a 18. června 2000 bylo podepsáno příměří, což vedlo ke zřízení mise OSN v Etiopii a Eritreji (UNMEE), která měla příměří monitorovat. V prosinci 2000 byla podepsána širší Alžírská dohoda, která stanovila vymezení a demarkaci hranic a řešila nároky na odškodnění.

2.1.5. Etiopie ve 21. století

Etiopské lidové revoluční demokratické frontě (EPRDF), koalici etnických stran, dominovala Tigrajská lidová osvobozenecká fronta (TPLF) pod vedením premiéra Melese Zenawiho, který Etiopii vedl dvě desetiletí až do své smrti v roce 2012. Příslušníci tigrajského etnika zastávali neúměrně vysoký počet vrcholných vládních a bezpečnostních funkcí, což vyvolávalo nelibost širšího etiopského obyvatelstva. Zvolení premiéra Abiye Ahmeda v roce 2018 bylo reakcí na rostoucí tlak na EPRDF po více než dvou letech protestů vedených etnickými skupinami Oromo a Amhara. Tyto protesty byly podníceny historickými stížnostmi, státním násilím a masovým zatýkáním. Abiy, první oromský vůdce EPRDF, se zavázal otevřít Etiopii politicky i ekonomicky, propustit politické vězně, zrušit označení opozičních skupin za teroristické a uvolnit omezení pro média a občanskou společnost. Abiy usiloval o mírové dohody s povstaleckými skupinami v zemi a inicioval sblížení s Eritreou, které formálně ukončilo desítky let trvající hraniční spor, což mu v roce 2019 vyneslo Nobelovu cenu za mír. Během jeho působení však v Etiopii zesílil etnický konflikt, který vedl k vysídlování obyvatelstva, přičemž stigmatizace některých etnických skupin

⁴² International Crisis Group (ICG), (1993)*Ethiopia and Eritrea: War or Peace?*, available at: <https://www.refworld.org/docid/3f8e63ada.html>

⁴³ Vázquez E. M.. (2019) Ethiopia-Eritrea, from war to peace. <https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/45377/TFGDRET2020VazquezEthiopia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

výrazně přispěla k etnické nesnášenlivosti. Koncem roku 2019 vedl Abiy sloučení etnických a spřízněných stran EPRDF do nové Strany prosperity, čímž formálně ukončil koalici EPRDF. TPLF vnesla námitky a odmítla se k nové straně připojit, přičemž někteří zastánci etiopského etnického federálního systému považovali vytvoření nové strany, která centralizuje rozhodování, za projev Abiyova záměru v konečném důsledku přejít od mnohonárodnostního federalismu k unitárnímu centralizovanému státu.⁴⁴

Konflikt v Tigraji začal 4. listopadu 2020 poté, co premiér Abiy vyhlásil vojenské operace v regionu po útoku TPLF na vojenskou základnu. Vláda označila vojenský zásah za "operace k prosazování práva". Etiopská armáda podporovaná eritrejskými jednotkami a regionálními bezpečnostními silami a etnickými milicemi ze sousedního regionu Amhara prováděla pozemní operace a letecké údery. 3. listopadu 2022 byl v Pretorii (JAR) podepsán klid zbraní.⁴⁵

2.2. Etnický konflikt v Etiopii

Na území dnešní Etiopie probíhal kontinuální vývoj od pravěku do současnosti. Po mnohých míšeních kmenů na etiopském území získává oblast charakter „země opálených lidí“. Později se formuje i název státu Habeš, odvozený od kmenové skupiny Habašat.⁴⁶ Od pravěkého míšení kmenů i v průběhu historie byla Etiopie velmi pestrou co do množství etnik a jazyků. V Etiopii žije necelých 118 milionů lidí (přesnost dat může být diskutabilní), hovořících 87 jazyky. 31 z těchto jazyků jsou vyučovány.⁴⁷ Nejpočetnějšími konkurenčními etniky jsou Oromové a Amharové, již jen tyto dvě skupiny tvoří přes 60 % obyvatel (10 největších etnik tvoří více než 85 % populace), z dalších početných jmenujme například Somálce, Tigrajce, Sidamany, Afarce. Jak zmíněno již v historickém úvodu, státní moc se v Etiopii soustředila na severu země v etnických skupinách Amhara a Tigray. Panovníky z Šalamounské dynastie byli po staletí převážně Amharové. Můžeme v různých etapách sledovat snahu o amharizaci celé společnosti, ve víře, že jazyk sjednotí všechna etnika. To vyvolávalo po léta nespokojenost Oromů a dalších skupin z jihu. Neustálé potírání jižních národů vedlo k pádu režimů Haile Selassieho a komunistické junty Derg, posouvání těžiště moci na sever vedlo také k poslednímu pádu vlády v roce 2018.⁴⁸

⁴⁴ Blanchard L. P., (2021), „Ethiopia's Transition and the Tigray Conflict“ str. 3
<https://sgp.fas.org/crs/row/R46905.pdf>.

⁴⁵ „Ethiopia Peace Deal Hailed as a ‘New Dawn’“, viděno 14. březen 2023,
<https://www.aljazeera.com/news/2022/11/3/how-did-the-world-act-to-the-ethiopia-peace-deal>.

⁴⁶ Země opálených lidí – řecky Aethiopia. Adjektivum habešský, je ekvivalentem adjektiva etiopský, což se týká jak označení rasového typu (Habeša), také prvků místní tradiční kultury. - Mojdl, L. (2005) Etiopie. str. 17-23

⁴⁷ „Ethiopia | Ethnologue Free“, Ethnologue (Free All), viděno 16. duben 2023,
<https://www.ethnologue.com/country/ET/>.

⁴⁸ Kersmo T.. (2021). The Nexus Between Ethnic Politics and Ethnic Conflicts: The Case of Ethiopia.

Po celou historii docházelo k neustálé migraci obyvatel v rámci státu, ať již v důsledku válek či nepříznivých přírodních podmínek. Mezi etniky docházelo po mnoha let k nepřetržité interakci jako jsou sňatky, obchod a jiné společenské aktivity. Mnoho zemědělců se také přestěhovalo do jiných částí země v důsledku politiky přesídlování, vesničanství a hledání lepších příležitostí, kterou prováděla vláda Derg. Starobylá země se v důsledku nepřetržité interakce asimilovala a příslušníci různých etnik navzájem svou etnickou odlišnost příliš nevnímali. Mnohdy žili v různých oblastech národy v symbióze, například při neustálé výměně zboží. Zásadním momentem bylo zavedení etnického federalismu Etiopskou revoluční demokratickou frontou (EPRDF). K dalšímu prohlubování uměle eskalovaného etnického konfliktu dochází také kvůli obrovskému růstu obyvatel. Etiopie se za posledních 60 let rozrostla bezmála o 100 milionů lidí z původních 20 milionů v roce 1960.⁴⁹ Spolu s půdní erozí to vede k obdělávání další půdy a dnes jsou osídlena i bývalá nárazníková pásma, která oddělovala území různých etnik. K bližšímu kontaktu znesvářených skupin přispělo velkým dílem také rozdělení z roku 1994, které vůbec nerespektovalo historická území a jednotlivá etnika nadále požadují území v jiných státech, na které si činí historické právo.⁵⁰

2.3. Velká přehrada etiopského znovusjednocení

Lise Stenberg přináší závěry, že Velká přehrada etiopského znovusjednocení je zamýšlena jako symbol národní hrdosti a etiopské identity. Zároveň přinese změnu regionální mocenské dynamiky. Reakce Egypta a Súdánu vůči přehradě, ať už v podobě přijetí a finanční podpory, nebo skepse a nepřátelství, lze interpretovat v souladu s etiopským narativem národní dominance a úspěchu. První reakce by posílila etiopskou ontologickou bezpečnost potvrzením jejího významu, zatímco druhá by byla v souladu se stávajícím etiopským narativem, který Etiopii vykresluje jako dominantního a stabilizujícího aktéra regionální politiky.⁵¹

V roce 2011 zahájila Etiopie výstavbu přehrady, což přirozeně vyvolalo obavy a napětí ve vztazích s Egyptem a Súdánem, které se obávaly, že přehrada negativně ovlivní jejich zásobování vodou. Následovaly diplomatické rozhovory mezi těmito třemi zeměmi, ale jednání se na několik let zastavila kvůli neshodám ohledně napouštění a provozu přehrady.⁵²

⁴⁹ <https://www.worldometers.info/world-population/ethiopia-population/>

⁵⁰ zdroj: vysoký státní úředník

⁵¹ Stenberg, L. (2022). The Great Ethiopian Renaissance Dam : A study of its ontological importance and impact on Ethiopia (Dissertation). Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:fhs:diva-10708>

⁵² Arab Center Washington DC, (2022), „The Grand Ethiopian Renaissance Dam: Limited Options for a Resolution“, viděno 17. duben 2023, <https://arabcenterdc.org/resource/the-grand-ethiopian-renaissance-dam-limited-options-for-a-resolution/>.

Potenciál výroby vodní energie z přehrady byl vyhodnocen ve studii založené na hydrologii horního toku Modrého Nilu. Výsledky ukázaly, že současný instalovaný výkon 5150 MW je přiměřenější než předchozí návrhy a může produkovat roční výrobu přibližně 13 629 GWh. Budoucí výroba vodní energie však může být nepříznivě ovlivněna změnou klimatu, která povede k úpravám hydrologie a sedimentaci nádrží.⁵³

2.4.Spor se Súdánem a Egyptem v otázce přehrady GERD

Egypt se Súdánem samozřejmě znepokojuje možná přítomnost nového silného hráče v regionu, V jedné z otázek v dotazníku zmiňované výše, měli respondenti možnost zvýšit význam posílení své mezinárodní pozice vůči státům při dolním toku. Stojí za povšimnutí, že i přes to, že většina respondentů se obává, že přehrada GERD bude zdrojem konfliktu s těmito státy, posílení své pozice vůči nim díky přehradě uvedlo jako možnou výhodu přehrady pouze 2 desetiny z nich.

Nejvíce nevyhovující je Etiopie, jako nový významný geopolitický aktér v regionu, pro Egypt, který vždy v oblasti dominoval a Nil využíval jako důležitou obchodní cestu, na kterou si činí odvěké právo a ohrožení jeho vodní bezpečnosti by vnímal jako významné ohrožení své bezpečnosti. Až do svržení Mubarakova⁵⁴ režimu Etiopie neměla politickou sílu na zpochybnění egyptského výsadního postavení ve vztahu k Nilu. Arabské jaro, však přineslo zásadní změnu, která měla za následek oslabení obou států při dolním toku Nilu, což popohnalo etiopské snahy o transformaci v hydroenergetickou velmoc, kterou má potenciál pro své bohatství vodních zdrojů být.⁵⁵

Mimo politickou hrozbu představuje pro Egypt a Súdán přehrada také hrozbu bezpečnosti. Obávají se ohrožení svých dodávek vody a obecně dostatku vody pro zemědělství a průmysl. V posledních letech zažívají tyto státy nebývalé sucho, a tedy odvádění vody z Nilu pro naplnění a chod přehrady považují za životní ohrožení svých občanů, hospodářství a ekonomiky (v Egyptě je 23 % lidí zaměstnáno v zemědělství, ve zdejší oblasti odpradávná závislém na Nilu).⁵⁶

⁵³ Eldardiry, H. a Hossain F., (2021), „Evaluating the Hydropower Potential of the Grand Ethiopian Renaissance Dam“, *Journal of Renewable and Sustainable Energy* 13, č. 2 (březen 2021): 024501, <https://doi.org/10.1063/5.0028037>.

⁵⁴ Husní Mubarak (1928-2020) – prezident Egypta 1981-2011

⁵⁵ Záhořík J. a Šanc D., (2016), „Ethiopia: The Impact of External Factors on the Security of the Country“, *Obrana a strategie (Defence and Strategy)* 16, č. 1 : 095–108, <https://doi.org/10.3849/1802-7199.16.2016.1.095-108>.

⁵⁶ Chiu E., (2023), „The Grand Ethiopian Renaissance Dam: Cooperation and Conflict Resolution“, *International Relations*, b.r. <https://www.e-ir.info/2023/03/26/the-grand-ethiopian-renaissance-dam-cooperation-and-conflict-resolution/>

Egypt na stavbu přehrady reagoval posílením vojenské spolupráce se Súdánem,⁵⁷ a začala se také objevovat válečná rétorika, kdy například egyptský prezident Abdel Fattah al-Sisi⁵⁸ uvedl: „Nikdo si nemůže vzít ani kapku egyptské vody, a pokud se tak stane, přinese to regionu nepředstavitelnou stabilitu.“⁵⁹ Egypt i Súdán i nadále trvají v otázce Nilu na smlouvě z roku 1959,⁶⁰ kterou však Etiopie nikdy neratifikovala.

2.5. Výsledky dotazníkového šetření

2.5.1. Jednotící potenciál přehrady GERD

Na otázku, zda vidí v Etiopaně v přehradě GERD potenciál pro „znovusjednocení“ Etiopie/etiopských národů,⁶¹ odpovědělo kladně 94 % (51) respondentů.

Díky tomu, že řada respondentů využila možnost vyplnění otevřené otázky, můžeme rozlišit důvody pro jejich rozhodnutí:

Jednotící moment

Většina odpovědí (37) se týkala jednotícího momentu, kdy respondenti odkazují na společnou národní identitu. GERD je vnímána jako národní projekt, společný zdroj všech Etiopanů. Přehrada dle této části respondentů navždy posílí jednotu národa. Přehrada GERD je tak vnímána jak zdroj národní hrdosti a sjednocení.⁶²

Ekonomický rozvoj

Část z respondentů ve svých odpovědích uvedla jako důvod pro sjednocení Etiopie ekonomický rozvoj,⁶³ který stavba a následné provozování přehrady Etiopii přinese. Respondenti si slibují od přehrady přísun devíz, diverzifikaci ekonomiky a ukončení chudoby. Vyzdvihují také výhody dostupnější elektrické energie, díky které bude profitovat celá země. Ekonomické výhody pro

⁵⁷ „Egypt Deepens Military Ties with Sudan as Ethiopia Moves Forward with Nile Dam - Al-Monitor: Independent, Trusted Coverage of the Middle East“, 22. březen 2022, <https://www.al-monitor.com/originals/2022/03/egypt-deepens-military-ties-sudan-ethiopia-moves-forward-nile-dam>.

⁵⁸ Abdel Fattah al-Sisi (1954) – prezidentem Egypta od června 2014 - dosud

⁵⁹ „Ethiopia/Egypt: GERD Fight Sucks in Global Actors“, The Africa Report.com, 10. květen 2021, <https://www.theafricareport.com/86360/ethiopia-egypt-gerd-fight-sucks-in-global-actors/>.

⁶⁰ „Dohoda mezi Spojenou arabskou republikou a Súdánem (s přílohami) o plném využívání vod Nilu.“, Podepsáno 8. listopadu 1959. Série smluv: Smlouvy a mezinárodní dohody registrované nebo podané a evidované u Sekretariátu Organizace spojených národů 453, č. 6519 (1963): 63-76. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20453/volume-453-I-6519-English.pdf>.

⁶¹ Otázka 11: „Do you think GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can unite Ethiopia/Ethiopian nations?“

⁶² Odpovědi respondentů viz. Příloha 2

⁶³ Odpovědi respondentů viz. Příloha 3

Etiopii respondenti také ve většině uváděli v otázce č. 6, kdy nejvíce respondentů uvádělo jako výhodu levnou elektřinu pro etiopské občany a možnost prodávat elektřinu ostatním státům.⁶⁴

Participace na stavbě přehrady

Někteří respondenti odpověděli kladně na otázku na jednotící potenciál přehrady GERD z důvodu, že se na jejím budování celý národ podílí ať už finančně, tak přispíváním i jinými způsoby.⁶⁵ Na tomto místě je dobré zmínit výsledky 7. otázky v dotazníkovém šetření, kdy bylo zjišťováno, zda a jakým způsobem se respondenti podíleli na stavbě přehrady. 154 (94 %) z nich uvedlo, že finančně přispěli na stavbu přehrady GERD.⁶⁶ Výběr probíhal buď formou sbírek, či prodejem reklamních předmětů.⁶⁷

Z celkového počtu nevidí v přehradě potenciál pro sjednocení Etiopie 6 % (9) respondentů.⁶⁸ Shodují se v zásadě na tom, že konflikt mezi jednotlivými národy v Etiopii je hluboce zakořeněný a stavba národního projektu přehrady nebude stačit na sjednocení Etiopie.

2.5.2. Spor o přehradu GERD

Potenciálního konfliktu Etiopie se Súdánem a Egyptem, kvůli přehradě GERD, se obává 69 % respondentů (112). Přehradu jako faktor posilující pozici vůči Súdánu a Egyptu v otázce č. 6 uvedlo pouze 20 % (30 respondentů).⁶⁹ Stejně jako u předchozí otázky je možné na základě otevřených otázek rozlišit důvody do jednotlivých bloků:

Sobectví Súdánu a Egypta

Prvním uváděným důvodem je sobectví států při dolním toku Nilu, které zdroje využívaly po staletí a nechtějí připustit možnou přítomnost nového silného aktéra v regionu. Respondenti si stěžují na to, že Egypt a Súdán nepřejí ekonomickému rozvoji Etiopie a závidí jim jejich budoucí pokrok. Respondenti se také odvolávají na „své právo“ na užívání Nilu, tak jej vždy užíval Súdán a především Egypt. Dle respondentů se Egyptané a Súdánští cítí být oprávněni k využívání zdrojů podél řeky, protože ji po značnou dobu využívali sami. Nejsou ochotni pochopit, že Etiopie potřebuje a má právo využívat Nil pro svůj rozvoj. Etiopané jsou přesvědčeni, že mají právo využívat Nil stejně jako ostatní a že jejich sousedé žárlí na jejich budoucí růst. Dále připouštějí, že neochota obou zemí umožnit Etiopii postavit a provozovat přehradu a volně využívat vody Nilu

⁶⁴ Viz. Graf předpokládaných výhod pro Etiopii plynoucích ze stavby přehrady GERD – Příloha 10

⁶⁵ Odpovědi respondentů viz. Příloha 4

⁶⁶ Graf participace na budování přehrady Viz. Příloha 10

⁶⁷ Náramky, nálepky na sklo auta: #MY DAM

⁶⁸ Odpovědi respondentů viz. Příloha 5

⁶⁹ Viz Graf předpokládaných výhod pro Etiopii plynoucích ze stavby přehrady GERD – Příloha 11

může vést ke konfliktu. Část respondentů je přesvědčena, že Nil nepatří výhradně jedné zemi a že všechny země by měly mít stejná práva na přístup k jeho vodám. Etiopané si také uvědomují, že Egypťané a Súdánští považují kroky Etiopie směřující k využívání Nilu za ohrožení svých zdrojů a moci.⁷⁰

Nedorozumění a nepochopení záměrů Etiopie

Jako další vysvětlení hrozby konfliktu se Súdánem a Egyptem uvádějí respondenti nedorozumění a nepochopení záměrů Etiopie oběma zeměmi. Uvádějí, že státy nechápou, že Etiopané nejsou nepřátelé a nemají v úmyslu Egyptu nic vzít. Věří, že jim přehrada pomůže využívat přírodní zdroj, který sdílají s Egyptem, a že jsou otevřeni jeho společnému využívání. Respondenti dále přiznávají, že konflikt škodí oběma stranám a jediným řešením je komunikace a vzájemné pochopení potřeb. Věří, že pokud si Egypťané uvědomí, že Etiopané chtějí pouze využívat svůj přírodní zdroj, aniž by někoho vykořisťovali nebo připravovali o jeho odvěký zdroj, pak výstavbu přehrady podpoří. Častým přesvědčením je, že Etiopie musí využívat své bohaté přírodní zdroje k rozvoji, a to by nemělo být zdrojem konfliktu mezi národy.⁷¹

Ohrožení zájmů Súdánu a Egypta

Někteří respondenti si však uvědomují ohrožení zájmů a bezpečnosti států při dolním toku a připouštějí, že konflikt je možný, pokud by stavba přehrady mohla ohrozit dodávky vody dále po proudu či ovlivnit životní prostředí.⁷²

31 % (51) respondentů uvedlo, že přehrada GERD nebude zdrojem konfliktu se Súdánem a Egyptem.

Respondenti uvádějí, že státy dále po proudu Nilu budou z projektu přehrady také profitovat, neboť Nil je dostatečným zdrojem pro všechny zúčastněné země. Tato část respondentů nevidí důvody pro konflikt, naopak věří v možnost spolupráce v otázce přehrady GERD. Někteří také zdůrazňují své „právo“ na užívání Nilu, při skutečnosti že ostatními zeměmi byl využíván v minulosti bez omezení.⁷³

⁷⁰ Odpovědi respondentů viz. Příloha 6

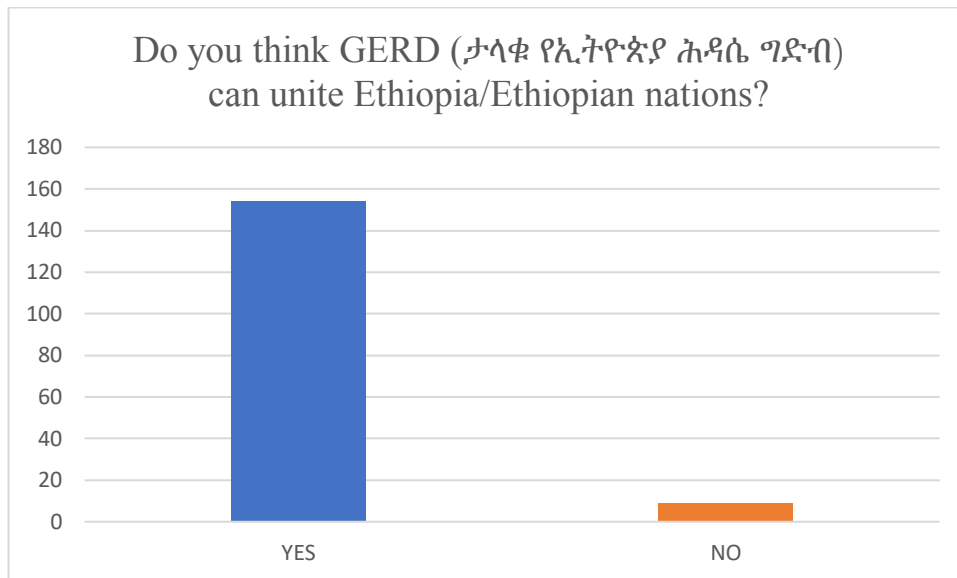
⁷¹ Odpovědi respondentů viz. Příloha 7

⁷² Odpovědi respondentů viz. Příloha 8

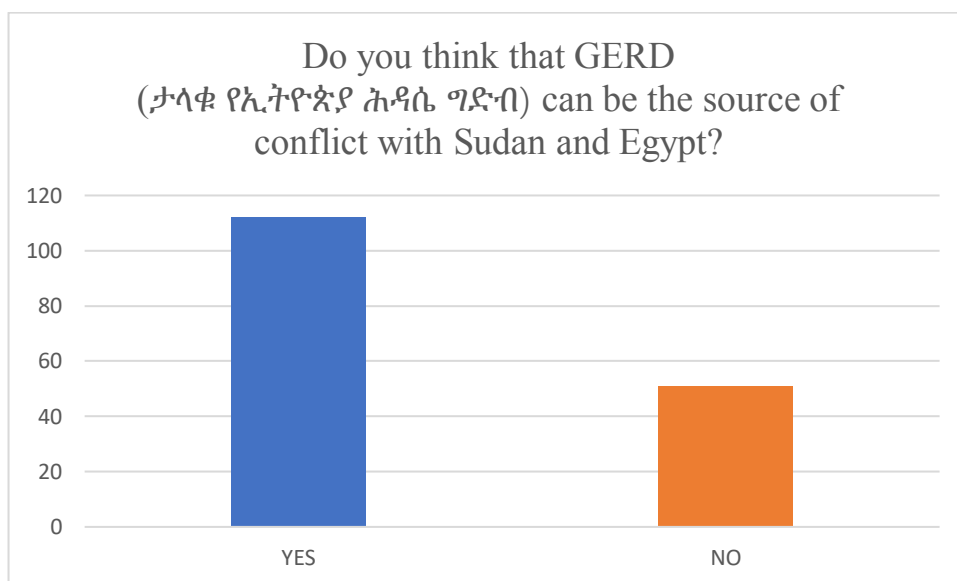
⁷³ Odpovědi respondentů viz. Příloha 9

2.6. Posouzení platnosti hypotéz a vyhodnocení výzkumných otázek

První hypotézu: „Občané Etiopie si myslí, že Velká přehrada etiopského znovusjednocení, budovaná jako národní projekt, má potenciál sjednotit etiopské národy a etnika.“, považují za platnou na základě výsledků dotazníkového šetření, kdy 94,5 % respondentů uvedlo, že ve Velké přehradě etiopského znovusjednocení vidí potenciál pro sjednocení Etiopie/etiopských národů.

Druhou hypotézu: „Občané Etiopie se v důsledku stavby Velké přehrady etiopského znovusjednocení obávají potenciálního konfliktu se Súdánskou republikou a Egyptskou arabskou republikou.“, považují za platnou, nicméně poměr již není tak jednoznačný jako v případě předchozí hypotézy.

Vyhodnocení výzkumných otázek:

Výzkumné otázky:

1. Vnímá současná etiopská veřejnost přehradu GERD jako jednotící prvek směrem dovnitř Etiopského státu?
2. Jakým způsobem obyvatelé Etiopie vnímají budování přehrady GERD vzhledem k potenciálnímu konfliktu Etiopie se Súdánem a Egyptem?

Díky tomu, že první hypotéza byla vyhodnocena jako platná, tak lze s ohledem na výzkumnou otázku č. 1 uvést, že většina etiopské veřejnosti přehradu GERD jako jednotící prvek vnímá.

S ohledem na to, že také druhá hypotéza byla vyhodnocena jako platná, lze na výzkumnou otázku č. 2 odpovědět, že obyvatelé Etiopie jsou si vědomi toho, že budování přehrady GERD může způsobit konflikt se státy při dolním toku Nilu,

Závěr

Etiopie prošla turbulentním historickým vývojem kdy se jak etiopští císaři, tak pozdější vlády snažili o sjednocení a centralizaci státu a zároveň čelili působení regionálních aktérů (viz. války s Eritreou a Somálskem), i ambicím světových mocností.⁷⁴ V rámci vnitropolitické situace byla Etiopie dlouhodobě zmítána etnickým konfliktem, ještě umocněným zavedením etnického federalismu v 90. letech 20. století.

Z důvodu toho, že dotazníkové šetření probíhalo převážně v centru Addis Abeby a pouze po omezenou dobu, nemusí být v názorovém spektru adekvátně zahrnuty postoje různých specifických etnik a národů Etiopie, kteří žijí dále od dění hlavního města. Přesto se domnívám, že výše zodpovězené výzkumné otázky nesou relevanci z hlediska obecného postoje a mínění etiopských občanů.

Velká přehrada etiopského znovusjednocení budována jako národní projekt má být významným nástrojem ekonomického rozvoje a sjednocení etiopské společnosti pod společnou národní identitou. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že oslovení Etiopané v naprosté většině přehradu takto, a v souladu se záměrem vlády, vnímají a věří, že přehrada výrazně zlepší ekonomickou situaci v zemi a stane se v Etiopii symbolem národní hrdosti a jednoty. Na druhou stranu, stále přetrvávající většinový názor vyplývající z mého výzkumu je, že etiopské problémy jsou hluboce zakořeněny a stavba přehrady je nebude moci ovlivnit, či vyřešit.

⁷⁴ Etiopané chtějí do budoucna zamezit cizím aktérům ve vměšování se do etiopských záležitostí, což dokládá například nápis #NO MORE („no more foreign interference“), postavený na hlavním náměstí Meskel v Addis Abebě a také vylepovaný po ulicích, či na sklech aut. – Viděno v Etiopii.

Současně také výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že oslovení Etiopané připouštějí, že přehrada GERD může být zdrojem potenciálního konfliktu se Súdánem a Egyptem. Jako důvody uvádějí nedorozumění mezi stranami konfliktu a sobectví států při dolním toku, kteří považují přehrada GERD za hrozbu nejenom ze strachu o dostupnost vody, ale také z existence nového silného hráče v regionu.

Na základě výše popsaného výzkumu může být přehrada GERD tedy jednoznačně označena, (a to jak pro své vnitropolitické, tak zahraničněpolitické dopady), za nový geopolitický mezník Afrického rohu.

Přílohy

Příloha 1 Dotazníkové šetření

GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ)

Hello. My name is Jan Kallus, I am 21 years old and I am a student of Political Science and International Relations at the Faculty of Social Sciences of Charles University in Prague, Czech Republic. Currently I am in Addis Ababa and I work at the Embassy of Czech Republic as an intern. Next academic year I will be writing a bachelor thesis and I decided to focus on Grand Ethiopian Renaissance Dam (GERD) in amharic: ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ, because I see great potential in it both for Ethiopia and the whole Horn of Africa. The main goal of my research is to find out how GERD is seen in the eyes of the citizens of Ethiopia or citizens of other states working in Ethiopia. I will be very happy if you fill out my survey and all the collected data will be used primarily for the purposes of my bachelor thesis.

1. Name, surname and nationality? (e.g. Jan Kallus, Czech Republic)

.....

2. Where do you work, study, etc.? (if **employed** - the name of your institution, if **student** –the name of your school, if **unemployed** – write down unemployed)

.....

3. Position (if **employed** – your position in your institution, if **student** – which level of education you are studying, if college – Bc./Mgr. or other, **unemployed** – write down unemployed)

.....

4. How did you first learn about the construction of GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ)?
(select 1 answer)

a) internet b) news c) TV d) radio e) from some family member

f) otherwise (please write how)

.....

5. How do you think GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) **will help Ethiopia?**
(select up to 2 answers)

a) cheap electricity for Ethiopia citizens

b) possibility to sell electricity to other states and get finance

c) strengthening Ethiopia's position over the downstream countries (Egypt, Sudan)

d) better water management and availability, especially in the dry season

6. Did you participated in the construction of GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ)?

(select up to 2 answers)

- a) Yes, financially
- b) Yes, I was/ I am employed on the construction site of GERD
- c) No, I was not involved in the construction of GERD in any way
- d) otherwise (write how)

.....

7) How do you feel about the fact that Ethiopia already produces electricity from GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ), but sells it to neighboring states and not to Ethiopia?

- a) very concerned
- b) concerned
- c) I don't care
- d) satisfied
- e) very satisfied

8) Do you think that GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can be the source of conflict with Sudan and Egypt?

- a) YES
- b) NO

Why do you think that? (voluntary)

.....

9) Do you think GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can unite Ethiopia/Ethiopian nations?

- a) YES
- b) NO

Why do you think that? (voluntary)

.....

Příloha 2

Otázka: „Do you think GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can unite Ethiopia/Ethiopian

nations?“ „YES“

Výběr z odpovědí – Jednotící moment

Ethiopian people are affected by hunger and power loss everyday and GERD will eradicate some of that issue following less division in unity.

We are all as one in that case

Nile is the symbol of unity for Ethiopian nation every one contributing a drip of sweat

Cause its a national project.

It's a common resource for all Ethiopians

It is viewed as uniting figure/symbol.

Because will give a lots useful things to give for all

They can work together for the finishing of the dam rather they will motivate to do other projects.

Yes, not only Ethiopians but also will unite Africans, it's the pride of Africa

Our dam is our unity.

It makes us one in the beginning. It creates we in our minds.

Our unity will grow up when we grow together. Cs we going to get the power equaliy.

It's our resources it's our dam. Our unity

It's our unity. When it comes to our dam we all because one.

We us a country are one, but also this dam strengthen our unity

We are already unite us a country but this dam is like making our unity so strong

It's our comment resource

Our resources and we using for all of us . We building. There is we in us .

Because it also brings our unity at the first place.

Because everyone in unity pay from their pockets it brings unity

Our resources. We building together, we using it together. It makes us this is One.

It's our resources it has the power to bring unity

It makes the feeling around us that we say our.

Our resources our unity. We became one when we start building it and we will keep strength our unity for ever.

The country unit for it

The dam contribute a lot to a country grow so it also brings us to close more as county

It's more activated our unity when we started

Out dam our unity. We building by our money with out any question. Because it's our unity. Our natural resources.

It's all Ethiopian resource. We unit to do together

All Ethiopian get the product from the dam.so it brings our unity. We all put our money from pocket to build. It's my country unit icon

With one goal, with one need we building us one. It's our unity

Yes, because I think it will bring equality among them when their is sufficient water, electricity for any of them they won't be conflict with each other

Yes, it creates a huge development for the nation of Ethiopia as it is built together with the nation.

Yes, it will unite all of us.

Yes, definately we the Ethiopians cooperate together ad made it happen and we always cooperate for our common benefit

Yes, Ethiopians always work hard together to achieve succes and they specially the cooperate on the dam more than ever.

Yes, I believe that all Ethiopians as we collaborate to the dam to happen we will keep uniting and work hard to eradicate poverty.

Příloha 3

Otázka: „Do you think GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can unite Ethiopia/Ethiopian nations?“ „YES“

Výběr z odpovědí – Ekonomický rozvoj

Because the capacity of economic growth up the scale. Just personal opinion.

Ethiopian people are affected by hunger and power loss everyday and GERD will eradicate some of that issue following less division in unity.

Because we will grow our economy and no more conflicts

GERD will allow over 65 million Ethiopians access to Electricity ,which is the back bone for the Ethiopian economic and infrastructure development . Integration

Because it's our comment income generator.because it generat foreign exchange. Like dollar and euro

Because it gives a chance to the one who are not working.

Because it generat income. The reason of no unit is poverty so it helps a lot

All Ethiopian get the product from the dam.so it brings our unity. We all put our money from pocket to build. It's my country unit icon

We all doing us country with out getting any thing. Assume when we get products from what we work for

Yes, and I believe that the dam will benefit all nations of the country by providing electric power

Yes, it creates a huge development for the nation of Ethiopia as it is built together with the nation.

Yes, all nations are working together to face poverty. They will win and see their country free from poverty

Yes, as they have been watning together for their dam all the nation will continue the development ahead.

Yes, all Ethiopians will be together for similar air to develop the country

Yes, because when the dam is finished, there will be a development sectors that will participate the nation and of us will work together the fight poverty

Yes, I believe that all Ethiopians as we collaborate to the dam to happen we will keep uniting and work hard to eradicate poverty

Příloha 4

Otázka: „Do you think GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can unite Ethiopia/Ethiopian nations?“ „YES“

Výběr z odpovědí – Participace na stavbě přehrady

Nile is the simbol of unity for Ethiopian nation every one contributing a drip of sweat

We build the dam ourslefs, we contributed.

Since, the dam is built for all Ethiopians it will benefit, all Ethiopians contributed

Because everyone in unity pay from their pockets it brings unity

Because everyone pays for it too

Out dam our unity. We building by our money with out any question. Because it's our unity. Our natural resources.

All Ethiopian get the product from the dam.so it brings our unity. We all put our money from pocket to build. It's my country unit icon

Every Ethiopian feel like it's owner of the dam. It put all money for the dam. So no jock on the day. It's our resources.

The money is collected from each and every ethiopia pocket and it is a symbol for unity.

Yes, this dam is the Ethiopia nations dam and everyone contributed on this. Not only money but also efforts in different ways

Yes, because all Ethiopians are collaborated for this progect, so that it brings harmony and working together for one big succes

Yes, because it is our common force, footprint and benefit and we believe that we all built it together.

Příloha 5

Otázka: „Do you think GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can unite Ethiopia/Ethiopian nations?“ „NO“

Výběr z odpovědí

The conflict amongst the different nationalities in Ethiopia is not at all connected to GERD. So it won't be a reason to unite them too.

It has nothing to do with the root problem that has been affecting the nation and nationality. And some Meg project won't change that unless the root problem has been solved.

Because I believe Ethiopian people have much more issues than Gerd

I believe the Ethiopian issue is deep rooted to be solved in one success story. Unless we solve the ethnic issue that is affecting the country or resolve the questions of minorities (not in number, but in access to power), GERD would just be victories of some. Although most of us would still would want it to be achieved.

The Idea and commitment came from the minority groups Tigray people which is now arrested killed starved displaced and bank electricity road Aid every thing is blocked and used as a weaponry it could not be used as a unity

The devision of the country can not be, even a minor source of unity. Particularly if the benefits of the dam can not be really felt by the people.

In my opinione it's not GERD that can unite the nations. It's love and respect the race by one another that can unite the nations.

It's doesn't makes us one

Příloha 6

Otázka: „Do you think that GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can be the source of conflict with Sudan and Egypt?“ „YES“

Výběr z odpovědí – Sobectví Súdánu a Egypta

Yes, it can be a source of conflict indeed. Because Egyptians feel entitled to have the resources along the river.

Sudan has always been fighting with Ethiopia over borders. So if Egypt makes any big move and Sudan would join, they would both benefit.

Which is obvious that Egypt and Sudan mentioned about GERD that they will start war if start using Abay. So that is clear that GERD will be the source of conflict with Sudan and Egypt.

Because Sudan and Egypt think Ethiopians use took all the Nile to our self. We Ethiopian have the right to use our Nile too by the way.

I think they don't want us to use it

They are just jealous. They both don't want us to grow and more powerful

They both are selfish, just want to use it alone

Because they think we need permission to use our resources. We don't even blocking all flaws of water. They both are not ready to understand

I don't know why but I don't think it's selfishness. They don't get the idea

Because both country are selfish.

I really have no idea, but don't want us to be stable I financial and economic ways.

Sudan and Egypt was using it alone and this make them feel they are the owner of the Nile. That mind set make then choose conflict instead of discussion

They they are selfishness that is all.

Just being selfish. They don't want us to grow and make income out of our resources.

Yes because Egypt wants to get rid of the Gerd which Ethiopia has worked hard for it

Yes I believe that they are jelous of Ethiopia

Yes, I believe both countries don't want to see Ethiopia's growth and I think they are jelous.

Yes, because I believe both countries don't want to see the developed Ethiopia

Yes, Egypt was using Nile freely, not only the water but also the fertile soil that goes with the river. So when we want to use Nile, Egypt show unwillingness or unhappines against the idea that Ethiopia builds a dam.

It makes us unit at the beginning so they don't want our strength. We keep using our natural resources they can use it too as always. But until they understand us they will go for conflict

If the don't agree with Ethiopian to use the water together it may cause conflict

Příloha 7

Otázka: „Do you think that GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ስዳሴ ግድብ) can be the source of conflict with Sudan and Egypt?“ „YES“

Výběr z odpovědí – Nedorozumění a nepochopení záměrů Etiopie

Cs the don't understand it's also our natural resources. We Ethiopians need to use it together, we don't have any interest to use it alone, they can make Dam and use like we are using.

Because they don't understand us. We are not the enemy. We not taking anything from them we just using it is our resources.

Misunderstanding brings conflict. We need to talk to understand.

Because they think we want to use all of for us. No we don't. But no going back, we building together us country to use our resources. We don't need conflict but if the want we don't give a " f" we will go fight for our right

Cause of misunderstanding or not wanting to understand the reality. No harm for then but they don't want to see that.

I think there is a lot of misunderstanding. People in Egypt have to get the truth information about the dam. We want to use the Nile not to take from them

There is a lot of misinformation

I think it's not being sure about what we making. We not using all of it.

I think it's misinformation about the dam that make them choose conflict or fear of losing the water...

Misunderstanding

Because they Egypt life depends on the Nile and they think we use all water for us. But that is not the case.

I think it's all about misinformation. If they know we only want to use our resources not harming any country they will understand and understanding solves a lot of problem

To be honest I don't think they understand our intention. The only thing we need is to use nale us they are using it....

Because it's for only Ethiopian country, but they think we are going to use it all for our country. And also mis information,

They think we make them starve by using the all Nile for us, but that's not the case

From the water they use to survive. So it's concerned for them. It may cause conflict because of misunderstanding.

In this both country there is not good understanding that may cause conflict

Příloha 8

Otázka: „Do you think that GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ስዳሴ ግድብ) can be the source of conflict with Sudan and Egypt?“ „YES“

Výběr z odpovědí – Ohrožení zájmů Súdánu a Egypt

River Nile is source of life in neighboring countries and potentially putting thier lives at danger could cause a War. Water can determine the existence of all 3 countries as well as South Sudan

Egyptian primary national interest putting the Nile river as a matter of survival while, a major concern about the construction of GERD is the the filling duration of its reservoir which will decrease Egypt's share from Nile river and accordingly affect water security of Egypt ..

The Nile is the life blood of the down stream nations. The very ... that the life blood may be under control let alone negatively controlled is a major threat to them.

Blue Nile is originated from Ethiopian, like 57 % of Nile is from Ethiopia. So is sudanese and Egyptian won't read to understand there must be conflict

Yes, both countries have a doubt for the future not to get enough water for them so I believe this will be a reason for conflict

Příloha 9

Otázka: „Do you think that GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ሕዳሴ ግድብ) can be the source of conflict with Sudan and Egypt?“ „NO“

Výběr z odpovědí

It's obvious, something that has been important for Nile base people has been changed so might raise some conflict.

It will help regardless of providing and distribute source of power to the neighbor countries.

They will benefit as well

I barely understand Ethiopian politics

We are produced electricity then it will not stop at the point it will flows and continued the natural way

Because Nile is enough for all these countries so it can't be the source to conflict

It is our right to use our resource

Because the GERD is more than enough for all Africa 🌍

Cause the water is ours, and we have a natural right to you how ever we like. For instance, Turkey build a dam on a crossborder water without the notification of downstream country.

It will be source of foreign currency

Not military. Egyp and Súdán knows about Ethiopia right to the water, and they won't go for war directly. But they sponsor war.

it will benefit both parties

Because they can use together with understanding each other

Because Nile is more than enough for all the countries uses it and I believe that these three countries should collaborate and work together.

There has been mis information but no conflict

They are using this dam for their own political problem.

Sudan and Egypt have enough water,no need of conflict

Both country reach's on the conclusion of understanding our dam is not going to affect them in future. No conflict solve the problem

The Dam will not harm the three of countries. 85% of the water is from Ethiopia

No, because the line that there two countries will not face problems because of unnecessary soils that goes with the river

It's not a source of conflict with Sudan and Egypt, because all the government's have made a peace agreement, both sides of the country are benficiery

the ... is Ethiopia for Nile so, I don't see the reason to fight with these two countries

No, because it will not trouble all the Nile countries, instead it will provide electric power

It will not be reason to have a conflict with these two countries unless they don't want to see the development together with common benefit from Nile. As I believe my govt want peace

No, because it is known that both countries were using and they are still using it and now it is our time to benefit the dam and hope both countries will not be offended on this.

No, I don't think it will be a cause for conflict for Sudan and Egypt. Since Nile is originate here in Ethiopia we will develop it more and win poverty

No, I don't think its the reason for the conflict with the two countries, because it doesn't snare their home lit.

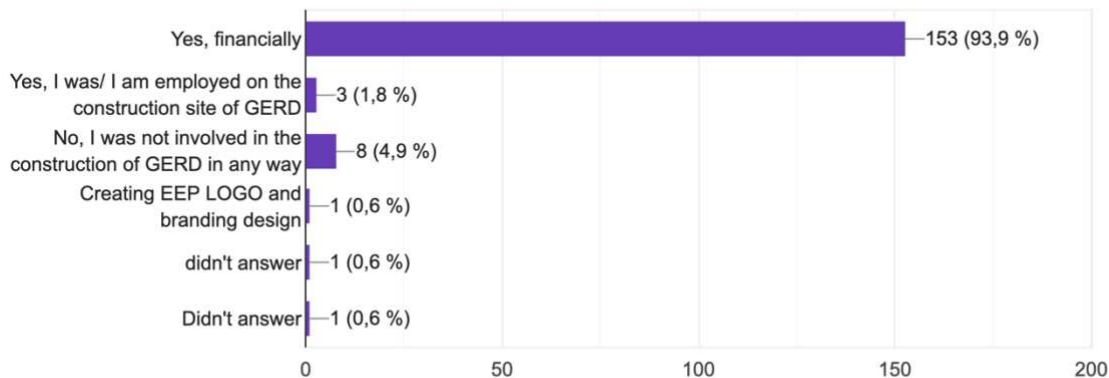
Instead it will help Ethiopia and them to collaborate together for development

Příloha 10

Graf participace na stavbě přehrady GERD

7. Did you participated in the construction of GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ስዳሴ ግድብ)? (select up to 2 answers)

163 odpovědi

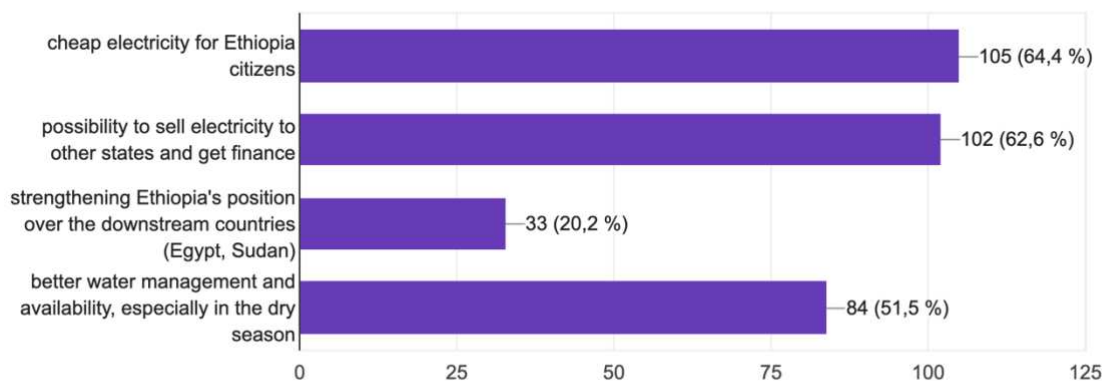

Příloha 11

Graf předpokládaných výhod pro Etiopii plynoucích ze stavby přehrady GERD

6. How do you think GERD (ታላቁ የኢትዮጵያ ስዳሴ ግድብ) will help Ethiopia? (select up to 2 answers)

163 odpovědi

Použitá literatura

1. AHMED M. T., „The Grand Ethiopian Renaissance Dam and the Sustainability of Water Resources: Would Monetary Compensation Warrant Some More Restrictions on Dams?“, *Sustainable Water Resources Management* 5, č. 3 (září 2019): 1327–34, <https://doi.org/10.1007/s40899-019-00307-4>.
2. AL-ANANI K., „The Grand Ethiopian Renaissance Dam: Limited Options for a Resolution“, Arab Center Washington DC, <https://arabcenterdc.org/resource/the-grand-ethiopian-renaissance-dam-limited-options-for-a-resolution/>.
3. ALI, MOHAMMED HASSE, HAMESO, SEYOUM, (2008) ‘Ethiopia’ in Herb, G. H. and Kaplan, D. H. (eds), *Nations and Nationalism: A Global Historical Overview*, Vol. 2, 1880-1945. Santa Barbara, California: ABC-CLIO. pp.736-746.
4. ATNAFU B. T., Ethnic Cleansing in Ethiopia. *Journal of Peace Research*. (2018). 50. 77-104.
5. International Crisis Group (ICG), *Ethiopia and Eritrea: War or Peace?*, 24 September 1993, available at: <https://www.refworld.org/docid/3f8e63ada.html>
6. AZIZ S. A. Sherien Abdel Aziz et al., „Assessing the Potential Impacts of the Grand Ethiopian Renaissance Dam on Water Resources and Soil Salinity in the Nile Delta, Egypt“, *Sustainability* 11, č. 24 (10. prosinec 2019): 7050, <https://doi.org/10.3390/su11247050>.
7. BASHEER M. et al., „Collaborative Management of the Grand Ethiopian Renaissance Dam Increases Economic Benefits and Resilience“, *Nature Communications* 12, č. 1 (prosinec 2021): 5622, <https://doi.org/10.1038/s41467-021-25877-w>.
8. BAYEH E., „The Role of Ethiopia’s Hydro Dam Constructions in Boosting The Horn of Africa Regional Relations“ 1, č. 11 (2014): 10.
9. BEREKETEAB, R. (Ed.). *Self-Determination and Secession in Africa: The Post-Colonial State* (1st ed.). (2014) Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315762906>
10. BLANCHARD L. P., „Ethiopia’s Transition and the Tigray Conflict“ str. 3 <https://sgp.fas.org/crs/row/R46905.pdf>.
11. CHIU E., „The Grand Ethiopian Renaissance Dam: Cooperation and Conflict Resolution“, *International Relations*, b.r. <https://www.e-ir.info/2023/03/26/the-grand-ethiopian-renaissance-dam-cooperation-and-conflict-resolution/>
12. ELDARDIRY H., a HOSSAIN F., „Evaluating the Hydropower Potential of the Grand Ethiopian Renaissance Dam“, *Journal of Renewable and Sustainable Energy* 13, č. 2 (březen 2021): 024501, <https://doi.org/10.1063/5.0028037>.
13. GÜRBÜZ, S. (2017)., *Survey as a Quantitative Research Method*. dostupné na: https://www.researchgate.net/profile/Salih-Guerbuez/publication/321874371_Survey_as_a_Quantitative_Research_Method/links/5b1533890f7e9b4981099e38/Survey-as-a-Quantitative-Research-Method.pdf
14. HANDISO, B.W.. *The Challenges and Opportunities of the Grand Renaissance Dam for Energy , Water , Food, Ecosystem services Nexus in Ethiopia*. (2018)<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1249205/FULLTEXT03.pdf>
15. HEPNER, T. R., [Review of *Eritrea (Africa in Focus Series)*, by M. Tesfagiorgis G.]. (2012)*Northeast African Studies*, 12(1), 328–330. <http://www.jstor.org/stable/41960572>
16. KERSMO T.,. *The Nexus Between Ethnic Politics and Ethnic Conflicts: The Case of Ethiopia*.
17. MARCUS, H. G.. *A History of Ethiopia*. Berkeley: University of California Press, c1994 1994. <http://ark.cdlib.org/ark:/13030/ft109nb00g/r>.

18. MOJDL, L. *Etiopie*. Praha: Libri, 2005. Stručná historie států. ISBN 80-7277-221-X. str. 10-14
19. STENBERG, L. (2022). The Great Ethiopian Renaissance Dam : A study of its ontological importance and impact on Ethiopia (Dissertation). Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:fhs:diva-10708>
20. TAREKE G., „The Ethiopia-Somalia War of 1977 Revisited", *The International Journal of African Historical Studies* 33, č. 3 (2000): 635, <https://doi.org/10.2307/3097438>. str. 635-636
21. VÁZQUES M. E., Ethiopia-Eritrea, from war to peace. (2019) <https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/45377/TFGDRET2020VazquezEthiopia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
22. WHEELER K.G. et al., „Cooperative Filling Approaches for the Grand Ethiopian Renaissance Dam", *Water International* 41, č. 4 (6. červen 2016): 611–34, <https://doi.org/10.1080/02508060.2016.1177698>.
23. YIHDEGO Z. ET AL., A., „How Has the Grand Ethiopian Renaissance Dam Changed the Legal, Political, Economic and Scientific Dynamics in the Nile Basin?", *Water International* 41, č. 4 (6. červen 2016): 503–11, <https://doi.org/10.1080/02508060.2016.1209008>.
24. YOHANNES, O., Eritrea: *A pawn in world politics*. Gainesville : University of Florida Press : University Presses of Florida (1991) 64 – 65
25. ZÁHOŘÍK J., ŠANC D., „Ethiopia: The Impact of External Factors on the Security of the Country", *Obrana a strategie (Defence and Strategy)* 16, č. 1 (15. červen 2016): 095–108, <https://doi.org/10.3849/1802-7199.16.2016.1.095-108>.
26. ZEIN, MUSADAG El. b.r. „Building the Grand Ethiopian Renaissance Dam (GERD), – The Optimum Solution or Means of Dilution?"
27. „Country of Origin Information Report Ethiopia. <https://www.government.nl/documents/directives/2021/02/04/general-country-of-origin-information-report-ethiopia-february-2021>.str. 9-10